

Novinky č. 5 z KMC

Posielame vám novinky z Koordinačno-metodického centra pre rodovo podmienené a domáce násilie. Chceme sa s vami podeliť o zaujímavé informácie, inšpiratívne rozhovory a blogy. Zároveň vám chceme sprostredkovať, aké aktivity realizujeme a ako sa nám darí v prevencii násilia.

Novinky č. 5 sú zamerané na aktuálne výstupy, odborné materiály, analýzy a ďalšie informácie z prostredia Európskeho inštitútu pre rodovú rovnosť, ktoré pre nás vypracovala **Zuzana Maďarová**, vyslaná expertka za Slovenskú republiku.

Aktuality

Medzinárodný deň za odstránenie násilia páchaného na ženách

Európska komisia začala **sériu aktivít zameraných na elimináciu násilia namiereného proti ženám a dievčatám**. Tento problém možno efektívne riešiť iba vtedy, ak sa k nemu pristúpi zo všetkých strán a do riešenia sa zapoja všetci zodpovední aktéri od miestnych úradov (napríklad polícia) až po vlády členských krajín a medzinárodné organizácie. Rok aktivít zameraných na odstránenie násilia páchaného na ženách má za cieľ spojiť všetky snahy na zastavenie násilia proti ženám naprieč Európskou úniou.

Prečo je to dôležité

Násilie páchané na ženách je problém, ktorý je v EÚ veľmi rozšírený. Zo žien starších ako 15 rokov:

- 1 z 3 žien zažila sexuálne a/alebo fyzické násilie
- 1 z 3 žien zažila psychické násilie zo strany partnera
- 1 z 5 žien zažila prenasledovanie (stalking)
- Viac ako 1 z 2 žien zažila sexuálne obťažovanie
- 3 zo 4 žien v top manažmente a profesionálnych pozíciách zažili sexuálne obťažovanie
- 1 z 20 žien bola znásilnená

K násiliu dochádza všade, deje sa za dverami domácností, na uliciach, na pracoviskách. V dôsledku násilia ženy trpia rôznorodými problémami – od bezprostredných fyzických a psychických zranení až po dlhodobé psychické a fyzické problémy vrátane smrti.

Násilie páchané na ženách má vážne ekonomické dôsledky, pre EÚ sa odhadujú na 226 miliárd eur (štúdia EIGE: Estimating the costs of gender-based violence in the European Union).

Eurokomisárka Věra Jourová venovala rok 2017 eliminácii násilia páchaného na ženách. Členské štáty, Európsky parlament, Európsky inštitút pre rodovú rovnosť, organizácia UN Women a iné medzinárodné organizácie, občianska spoločnosť, akademická sféra, podnikateľské prostredie, odborové zväzy, médiá, ako aj všetci muži a všetky ženy v EÚ musia spojiť svoje sily, aby z násilia voči ženám urobili problém minulosti.

„Chcem, aby rok 2017 bol skutočnou zmenou na ceste za zastavením násilia páchaného na ženách. Verím, že na konci roka sa budú ženy zažívajúce násilie cítiť dostatočne bezpečne na to, aby to oznámili polícii a následne dostali pomoc, ktorú si zaslúžia. A chcem, aby sme sa všetci v Európe zhodli na tom, že sexuálny styk bez vzájomného súhlasu nemožno ospravedlniť za žiadnych okolností.“

Pripravované aktivity:

- Kampaň Say no! Stop violence against women (#SayNoStopVAW) na sociálnych médiách EK
- Zverejnenie výsledkov prieskumu Eurobarometer (2016) o postojoch ľudí v EÚ k násiliu páchanému na ženách
- Spustenie dvoch výziev pre občiansku spoločnosť na granty na podporu spoločnosti bez násilia páchaného na ženách
- Publikovanie správy o rodovo podmienenom násilí v športe
- Zverejnenie spoločného vyhlásenia šiestich komisárok a komisárov k Medzinárodnému dňu za spoločnosti bez násilia páchaného na ženách

V priebehu roku 2017 sa bude v rámci kampane konať množstvo ďalších aktivít na úrovni EÚ, členských krajín, občianskej spoločnosti, zo strany EP, EIGE a ďalších organizácií a inštitúcií.

- Európska komisia vyčlenila členským štátom 4 milióny eur na vytvorenie a implementáciu praktických a cielených informácií, kampaní na zvyšovanie povedomia v danej oblasti, vzdelávacích aktivít zameraných na prevenciu násilia na ženách (napríklad pre policajné oddelenia; ministerstvá školstva, ktoré chcú vytvoriť programy pre študentky a študentov alebo ministerstvá, ktorých cieľom je vytvorenie a podpora krízových liniek).
- Európska komisia bude finančne podporovať občiansku spoločnosť, ktorá má dlhodobý vplyv na životy dievčat a žien v EÚ.
- Európska komisia bude aktívne podporovať členské štáty, aby využili Európsky fond regionálneho rozvoja na vytvorenie krízových centier pre obeť rodovo podmieneného násilia.
- Prostredníctvom programu Erasmus+ bude EK podporovať zasadzovanie sa proti rodovo podmienenému násiliu v oblasti športu.
- Na medzinárodnej úrovni bude EK podporovať projekty podporujúce práva žien zažívajúcich rodovo podmienené formy násilia vrátane sexuálneho násilia, v odľahlých oblastiach alebo v ťažkých situáciách (oblasti po skončení konfliktov alebo marginalizované komunity).
- EK bude pokračovať s finančnou podporou projektov zameraných na skoncovanie násilia páchaného na ženách počas humanitárnych kríz.

Téma násilia páchaného na ženách sa stane jednou z politických priorít EK:

- Maltské predsedníctvo EÚ bude vo februári 2017 organizovať európsku konferenciu o násilí páchanom na ženách.
- EK zorganizuje niekoľko vzdelávacích seminárov pre členské štáty, na ktorých budú môcť krajiny zdieľať svoje skúsenosti a informácie o efektívnych politikách a opatreniach zameraných na elimináciu násilia páchaného na ženách a pomoc obetiam.

- Predstavený bude webový nástroj, ktorý má slúžiť ako pomôcka pre policajný zbor, zdravotnícky a učiteľský personál v úsilí predchádzať zmrzačovaniu ženských pohlavných orgánov.
- Obchodovanie s ľuďmi, chápané ako jedna z foriem násillia proti ženám, sa stane jednou z priorit príslušných európskych inštitúcií a sietí – na vládnej aj mimovládnej úrovni.
- Od roku 2017 bude súčasťou všetkých rokovaní o ľudských právach s tretími krajinami aj násillie páchané na ženách.
- EK zorganizuje v rámci festivalu Berlinale okrúhly stôl pre zástupkyne a zástupcov filmového priemyslu s cieľom zapojiť ich do riešenia problematiky.

Súčasťou aktivít bude aj opätovné posilnenie európskeho legislatívneho rámca v oblasti násillia páchaného na ženách a v oblasti podpory obetí.

- EK navrhla prijať tzv. Istanbulský dohovor.
- EK bude naďalej monitorovať a posilňovať implementáciu smernice o právach obetí.

Zároveň EK skvalitní zber dát a informovanie o násillí páchanom na ženách.

- Nový európsky prieskum o rodovo podmienenom násillí, ktorý pripravuje Eurostat v spolupráci s EK.
- Európska služba pre vonkajšiu činnosť pripraví Ročnú správu o činnosti EÚ v oblasti elimináciu sexuálneho násillia počas konfliktov.
- Rodovo podmienené násillie sa stane súčasťou nadchádzajúceho pracovného dokumentu EK „Ženy a doprava“.

Prieskum verejnej mienky o postojoch k násilliu na ženách

Z výsledkov nového prieskumu Eurobarometer o postojoch k násilliu páchanému na ženách na Slovensku (vzorka 1008 rozhovorov, jún 2016):

- 63% oslovených ľudí si myslí, že domáce násillie na ženách je (pomerne alebo veľmi) rozšírené;
- 67% oslovených uviedlo, že domáce násillie páchané na ženách je neprijateľné a vždy by malo byť trestné;
- 21% oslovených mužov a 12% žien si myslí, že sexuálny styk bez súhlasu druhej osoby možno ospravedlniť, ak obeť nosí odhaľujúce, provokatívne alebo zvodné oblečenie;
- 17% mužov a 12% žien tvrdí, že sexuálny styk bez súhlasu druhej osoby možno ospravedlniť, ak je obeť opitá alebo užila drogy;
- 16% mužov a 12% žien si myslí, že sexuálny styk bez súhlasu druhej osoby možno ospravedlniť, ak obeť ide dobrovoľne s páchatelom domov napríklad po večierku alebo schôdzke;
- 17% mužov a 10% žien si myslí, že sexuálny styk bez súhlasu druhej osoby možno ospravedlniť, ak obeť nepovedala jasné nie alebo sa fyzicky nebránila;
- 26% opýtaných uvádza, že ženy si často vymýšľajú alebo zveličujú tvrdenia o zneužívaní alebo znásilnení;

- 34% ľudí tvrdí, že násilie proti ženám je často vyprovokované obeťou;
- s tým môže súvisieť aj to, že ženy o svojich skúsenostiach s násilím mlčia – iba 14% oslovených pozná ženu, ktorá zažila domáce násilie v okruhu rodiny a priateľov, 24% v okolí alebo susedstve a 10% v práci alebo škole;
- 25% ľudí si myslí, že domáce násilie je súkromná záležitosť a mala by sa riešiť v rámci rodiny;
- 54% oslovených nepozná žiadne služby podpory pre obeť rodovo motivovaného násillia (62% mužov a 46% žien);
- 19% oslovených uvádza, že nútenie partnerky alebo partnera k sexuálnemu styku je nesprávne, ale nemalo by byť protizákonné; 72 % si myslí, že je to nesprávne a buď už je, alebo by malo byť protizákonné;
- 23% opýtaných uvádza, že zasielanie neželaných sexuálne explicitných e-mailov alebo správ je nesprávne, ale nemalo by byť trestné.

Viac informácií je dostupných na:

<http://ec.europa.eu/COMMFfrontOffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/surveyKy/2115>

Z najnovšieho materiálu EIGE o násilí páchanom na ženách

Násilie páchané na ženách na Slovensku

Materiál poskytujúci prehľad faktov, ktorý pripravil Európsky inštitút pre rodovú rovnosť v rámci medzinárodnej kampane 16 dní aktivizmu proti násilliu páchanému na ženách. Zverejnené 21. novembra 2016:

http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/2016.5493_eige_vaw_factsheets_slovakia_final-eg.pdf

Násilie páchané na ženách je v súčasnosti jedným z najzávažnejších porušení ľudských práv. Ide o formu diskriminácie, ktorej dôsledkom alebo pravdepodobným dôsledkom je fyzické, sexuálne, psychologické alebo ekonomické ublíženie ženám či utrpenie žien (1). Je dôsledkom rodovej nerovnosti, ktorá odráža nerovnú deľbu sociálnej, politickej a ekonomickej moci medzi mužmi a ženami. Násilie páchané na ženách podryva dôstojnosť žien, narúša ich integritu a predstavuje vážnu hrozbu pre rodiny, komunity i celú spoločnosť. Odhaduje sa, že každá tretia žena v Európskej únii zažila fyzické a/alebo sexuálne násilie od 15 roku života (2).

Celkový rozsah násillia sa odhaduje len ťažko. Veľká časť násillia páchaného na ženách zostáva neohlásená, ženy zažívajúce násilie sa často stretávajú so stigmatizáciou, a preto prípady, o ktorých sa príslušné úrady dozvedia, sú len vrcholom ľadovca. Na Slovensku 47 % obyvateľstva dôveruje polícii, čo je v porovnaní s priemerom EÚ (vyššie 70 %) veľmi nízke číslo (3). Dôvera polícii je pritom podľa Indexu rodovej rovnosti 2015, ktorý pripravuje Európsky inštitút pre rodovú rovnosť, významným ukazovateľom odhalených prípadov násillia páchaného na ženách. V krajinách, kde obyvateľstvo dôveruje polícii a justícii, ohlasuje násilie viac žien a miera hlásených prípadov násillia páchaného na ženách je vyššia. Odhaduje sa, že na Slovensku zažilo násilie 34 % žien, čo je približne európsky priemer (5).

Európsky inštitút pre rodovú rovnosť odhaduje, že násilie na ženách zo strany intímnych partnerov na Slovensku „stojí“ ročne 1,2 miliardy eur. Náklady sa vypočítavajú podľa dôslednej metodológie, ktorú

pripravil inštitút EIGE (6) a ktorú členské štáty EÚ môžu použiť, ako napríklad Estónsko v roku 2016 (7).

Čo hovoria fakty?

Podľa prieskumu Agentúry Európskej únie pre základné práva (FRA) z roku 2014 od 15. roku života:

- 34 % žien na Slovensku zažilo fyzické a/alebo sexuálne násilie,
- 16 % žien na Slovensku zažilo prenasledovanie (stalking),
- 49 % žien na Slovensku zažilo sexuálne obťažovanie (8).

Je na Slovensku násilie páchané na ženách trestným činom?

Na Slovensku neexistuje zákon zameraný špecificky na násilie páchané na ženách, za trestný čin sa považujú viaceré formy násilia.

Od roku 1999 sa domáce násilie považuje za trestný čin (10). § 208 trestného zákona zahŕňa fyzické, ekonomické a psychické týranie (11). § 127 trestného zákona sa týka aj týrania zo strany bývalých partnerov a osoby žijúcej v spoločnej domácnosti.

§ 199 trestného zákona zakazuje znásilnenie alebo sexuálne násilie, vyhrážanie sa násilím alebo zneužitie „bezbrannosti“ ženy a za porušenie tohto zákona udeľuje trest vo výške od 5 do 25 rokov väzenia (12).

§ 179 trestného zákona zakazuje obchodovanie s ľuďmi a zmieňuje obchodovanie s cieľom prostitúcie alebo inej formy sexuálneho vykorisťovania vrátane pornografie (13).

Legislatíva na Slovensku neupravuje špecificky ženskú obriezku, ale trestný zákon zakazuje akúkoľvek formu zmrzačovania, čo ženskú obriezku zahŕňa (14).

Príklad dobrej praxe

V rámci prípravy na ratifikáciu Istanbulského dohovoru v septembri 2014 začalo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR projekt Koordinačno-metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie (KMC). Projekt je financovaný z Nórskeho finančného mechanizmu. Cieľom KMC je vytvárať, implementovať a koordinovať komplexné politiky v oblasti prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách. K realizovaným aktivitám patrí napríklad vzdelávanie, tréningy, výskum a monitoring. KMC je jedným z prvých príkladov implementácie článku 10 Istanbulského dohovoru v krajinách Rady Európy.

Aké kroky v oblasti eliminácie násilia na ženách sa urobili?

V roku 2004 bola prijatá celoštátna stratégia na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách a násilia v rodinách (15). Po stratégii bolo prijatých aj niekoľko akčných plánov na celoštátnej úrovni vrátane Národného akčného plánu na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách na roky 2014 – 2019 (16).

Slovensko podpísalo Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu (Istanbulský dohovor) 11. mája 2011, ale dodnes ho neratifikovalo (17).

Istanbulský dohovor je v súčasnosti najkomplexnejším dohovorom zameraným na toto vážne porušovanie ľudských práv.

Ako sú ženy a deti chránené?

Domáce násilie upravuje občiansky aj trestný zákon. Polícia môže páchateľa vykázať so spoločného obydlija na 10 dní po tom, čo je ohlásené násilie. Toto opatrenie automaticky predstavuje aj zákaz priblíženia a možné je aj predĺženie zákonom stanovenej lehoty (18).

Generálna prokuratúra navyše zriadila bezplatnú telefonickú linku a mailovú adresu, kde možno prípady násillia hlásiť. Prokuratúra následne posúva relevantné ohlásené prípady polícii (19).

Nonstop a bezplatne funguje aj celoštátna krízová linka (0800 212 212), ktorá má poskytovať pomoc v slovenskom, maďarskom, francúzskom, nemeckom a ruskom jazyku (24).

Aká pomoc je dostupná?

Celoštátna krízová linka pre ženy zažívajúce násilie začala fungovať v roku 2015. Bezplatne poskytuje poradenstvo a krízovú pomoc, pričom je schopná pokryť všetky formy násillia.

Špecifické útulky alebo centrá pre obeť sexuálneho násillia neexistujú, ale na Slovensku funguje 23 regionálnych poradenských centier, ktoré pomáhajú ženám a deťom zažívajúcim domáce násilie a poskytujú asi 121 miest pre ženy a deti (22).

Na Slovensku funguje aj krízová linka pre obeť obchodovania s ľuďmi (0800 800 818), ktorú prevádzkuje krízové centrum Dotyk (23).

Publikácia

Ekonomické dôsledky rodovo podmieneného násillia v Európskej únii

Cieľom správy Európskeho inštitútu pre rodovú rovnosť (EIGE) je identifikovať vhodné metódy, ako vyčíslíť náklady na rodovo podmienené a partnerské násilie v 28 členských štátoch EÚ. Definícia násillia vychádza z Deklarácie OSN o odstránení násillia páchaného na ženách (1993) a Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násilliu páchanému na ženách a domácomu násilliu a o boji proti nemu (2011). Do úvahy berie rôzne formy násillia vrátane partnerského násillia a násillia zo strany iných členov rodiny/príbuzných (domáceho násillia) a sexuálneho násillia, ktoré disproporcionálne postihujú ženy. Analýza sa zameriava na tri typy nákladov: ekonomické straty; prevádzka služieb vrátane zdravotníckych, právnych, sociálnych a špecializovaných služieb; a osobné (fyzické a emocionálne) dôsledky pre obeť. Správa ponúka prehľad literatúry o metodológiách na vypočítavanie každého z uvedených typov nákladov.

Metodologický rámec

Správa EIGE predstavuje prehľad analýz, ktoré odhadujú ekonomické aspekty rodovo podmieneného a partnerského násillia v EÚ a v krajinách OECD. Prehľad literatúry priniesol široké spektrum štúdií, na základe ktorých sa určili tri typy „strát“: ekonomické straty; prevádzka služieb vrátane

zdravotníckych, právnych, sociálnych a špecializovaných služieb; a osobné (fyzické a emocionálne) dôsledky pre obeť. Štúdie boli analyzované na základe ich geografického pokrytia, štatistickej robustnosti, prenositeľnosti (možnosti opakovať metódu v iných štúdiách) a jednoduchosti, metódy a dostupnosti dát. K metódam získavania dát patrili súdne rozhodnutia, výpovede obetí, prieskumy, administratívne zdroje, štúdie s podobným zameraním a špecializované výskumné projekty. Na základe podrobnej analýzy správa odporúča vybrané metódy, ktoré testuje na príklade Veľkej Británie. V prípadovej štúdii sú do odhadov rodovo podmieneného a partnerského násillia zahrnuté aj prípady násillia páchaného na mužoch. Napriek tomu, že ide o malú časť z celkového počtu prípadov rodovo podmieneného násillia, cieľom bolo inštitucionalizovať používanie rodovo segregovaných dát v každej oblasti, ako aj snaha o porozumenie niektorým politikám v jednotlivých členských štátoch. Veľká Británia bola zvolená ako prípadová štúdia preto, lebo má jeden z najlepšie rozvinutých štatistických systémov a najkvalitnejšie zdroje kvantitatívnych dát o partnerskom násillí v EÚ. Aj preto nie je jednoduché replikovať prípadovú štúdiu v iných krajinách. Požiadavky na kvalitu a rozsah dát sú vysoké a vo všeobecnosti sú dáta o rodovo podmienenom a partnerskom násillí nedostatočné a tieto vysoké požiadavky nespĺňajú. Preto je v prvom rade dôležitý zber kvalitných dát.

V správe EIGE sa navrhuje, aby sa v súčasnej situácii, keď v dôsledku nedostatku dát nie je možné vypočítať ekonomické dôsledky násillia v 28 krajinách EÚ, využila prípadová štúdia Veľkej Británie. Možno z nej získať informácie o odhadovaných dôsledkoch násillia a prispôbiť ich veľkosti populácie v krajine, ktorá je predmetom záujmu.

Výber hlavných zistení

- Rodovo podmienené a partnerské násillie má výrazný vplyv na ekonomiku a spoločnosť. Bremeno pritom nesú tak jednotlivé osoby, ako aj spoločnosť ako celok. Neschopnosť pokračovať v práci, ktorá je zapríčinená zraneniami v dôsledku násillia, spôsobuje zásadné ekonomické škody. Násillie si vyžaduje aj náklady na služby, ktoré sú často financované z verejných zdrojov.
- Možno predpokladať, že ak by sa zvýšili súčasné náklady na prevenciu, ako aj špecializované služby, ktorými sa zmiernujú vzniknuté dôsledky, podarilo by sa znížiť negatívne dopady násillia v budúcnosti.
- Analýza prípadovej štúdie vo Veľkej Británii ukázala, že ekonomické dôsledky násillia páchaného na ženách zo strany intímneho partnera stúpajú až do výšky viac ako 13,5 miliardy eur, partnerského násillia voči ženám a mužom do výšky 15 miliárd eur, náklady na rodovo podmienené násillie voči ženám sa odhadujú na 28,5 miliardy eur a náklady na rodovo podmienené násillie páchané na ženách a mužoch boli vypočítané na viac ako 32,5 miliárd eur.
- Ak sa výsledky prípadovej štúdie prispôbia populácii Európskej únie, možno odhadnúť, že ekonomické dôsledky rodovo podmieneného násillia voči ženám v EÚ sa približujú 226 miliardám eur.
- Náklady na špecializované služby, ktoré majú nenahraditeľný význam pre ženy zažívajúce násillie, pre zmiernenie dôsledkov násillia a prevenciu opakovaného násillia, tvoria iba 3 % z celkových výdavkov partnerského násillia na ženách.
- Ekonomické straty vypočítané ako nerealizované ekonomické výstupy v dôsledku zrazení spôsobených násillím tvoria približne 12 %. Služby, predovšetkým v oblasti justície,

predstavujú 30 % výdavkov násilia. O niečo menej ako polovicu vyčíslených ekonomických dôsledkov tvoria psychologické a emocionálne dopady na obeť násilia.

Čo chýba v súčasných dátach?

- Pre vypočítavanie ekonomických dopadov násilia je dôležité, aby sa zbierali informácie o rozsahu, frekvencii a závažnosti násilia. Prieskum Agentúry Európskej únie pre základné práva (FRA) je dôležitým krokom k takýmto dátam, ale veľkosť vzorky a metodológia prezrádzajú, že potrebné dáta zatiaľ nie sú dostupné. V súčasnosti neexistujú dostatočne kvalitné a rozsiahle dáta, na základe ktorých by bolo možné vypočítať ekonomické dôsledky partnerského násilia v členských štátoch EÚ.
- Je nevyhnutné mať k dispozícii kvalitné informácie o špecializovaných, zdravotníckych aj právnych službách. V tejto oblasti došlo k viacerým pozitívnym zmenám, stále však existuje potreba kvalitných administratívnych dát, ktoré by informovali o tom, ako sú tieto služby využívané v prípadoch partnerského násilia.

Tabuľka: Odhad nákladov rodovo podmieneného a partnerského násilia voči ženám a mužom v EÚ

MS	Member State	Population ¹	Cost of IPVAV EUR	Cost of IPV EUR	Cost of GBVAW EUR	Cost of GBV EUR
AT	Austria	8 408 121	1 818 416 256	2 035 912 304	3 763 246 487	4 311 333 326
BE	Belgium	11 094 850	2 399 472 557	2 686 467 242	4 965 753 382	5 688 975 760
BG	Bulgaria	7 327 224	1 584 651 699	1 774 187 776	3 279 466 361	3 757 094 483
HR	Croatia	4 275 984	924 762 954	1 035 371 451	1 913 814 248	2 192 546 030
CY	Cyprus	862 011	186 426 291	208 724 256	385 812 700	442 003 243
CZ	Czech Republic	10 505 445	2 272 002 503	2 543 750 826	4 701 951 720	5 386 753 489
DK	Denmark	5 580 516	1 206 892 837	1 351 246 157	2 497 687 323	2 861 455 563
EE	Estonia	1 325 217	286 603 408	320 883 298	593 131 119	679 515 937
FI	Finland	5 401 267	1 168 126 828	1 307 843 446	2 417 460 342	2 769 544 161
FR	France	65 287 861	14 119 743 012	15 808 568 827	29 221 072 530	33 476 888 704
DE	Germany	80 327 900	17 372 437 805	19 450 310 003	35 952 585 307	41 188 792 633
EL	Greece	11 123 034	2 405 567 883	2 693 291 614	4 978 367 774	5 703 427 338
HU	Hungary	9 931 925	2 147 967 883	2 404 880 747	4 445 259 752	5 092 676 384
IE	Ireland	4 582 707	991 097 643	1 109 640 260	2 051 095 128	2 349 820 776
IT	Italy	59 394 207	12 845 128 120	14 381 500 556	26 583 233 147	30 454 869 052
LV	Latvia	2 044 813	442 229 744	495 123 696	915 202 736	1 048 494 715
LT	Lithuania	3 003 641	649 594 555	727 290 874	1 344 348 094	1 540 141 673
LU	Luxembourg	524 853	113 509 454	127 086 026	234 909 941	269 122 701
MT	Malta	417 546	90 302 273	101 103 093	186 882 244	214 100 152
NL	Netherlands	16 730 348	3 618 256 298	4 051 026 543	7 488 049 154	8 578 623 796
PL	Poland	38 538 447	8 334 672 930	9 331 561 527	17 248 761 680	19 760 906 259
PT	Portugal	10 542 398	2 279 994 293	2 552 698 493	4 718 490 878	5 405 701 445
RO	Romania	20 095 996	4 346 141 759	4 865 972 495	8 994 421 745	10 304 387 541
SK	Slovakia	5 404 322	1 168 787 530	1 308 583 173	2 418 827 677	2 771 110 637
SI	Slovenia	2 055 496	444 540 146	497 710 439	919 984 156	1 053 972 511
ES	Spain	46 818 219	10 125 331 270	11 336 395 864	20 954 562 643	24 006 427 578
SE	Sweden	9 482 855	2 050 847 946	2 296 144 546	4 244 268 222	4 862 412 041
UK	United Kingdom	63 495 303	13 732 068 214	15 374 525 253	28 418 772 278	32 557 739 819
	EU-28		109 125 574 091	122 177 800 785	225 837 418 768	258 728 837 747

¹ Population estimates 2012 (Source Eurostat (2014), op cit [footnote 2]). Population adjustment multipliers: **AT** 0.1324211493250139; **BE** 0.1747349721285683; **BG** 0.1153978901399998; **HR** 0.0673433119926997; **CY** 0.0135759805729252; **CZ** 0.1654523170005189; **DK** 0.0878886427236988; **EE** 0.0208711028593721; **FI** 0.0850656150109245; **FR** 1.028231348073101; **DE** 1.265099876757813; **EL** 0.1751788474810491; **HU** 0.1564198378579279; **IE** 0.0721739527725382; **IT** 0.9354110334743973; **LV** 0.0322041616212147; **LT** 0.0473049321459258; **LU** 0.0082660129994182; **MT** 0.0065760139769709; **NL** 0.2634895371709621; **PL** 0.6069495723171838; **PT** 0.166034297056587; **RO** 0.3164957886727464; **SK** 0.0851137288060504; **SI** 0.0323724102867892; **ES** 0.737349328028248; **SE** 0.1493473462123647; **UK** 1.

Celá správa je dostupná na:

<http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0414745EN2.pdf>

Dobrá prax Európskeho inštitútu pre rodovú rovnosť

Tréning polície v oblasti domáceho násillia, Luxembursko

(Training the police to handle domestic violence)

Základné informácie o projekte

V roku 2003 Luxembursko prijalo zákon o domácom násillí, ktorý zahŕňa možnosť vystáňovať páchatel'a domáceho násillia z domu. Zákon tiež zriaďuje výbor spolupracujúcich profesii zasadzujúcich sa proti násilliu, v ktorom sa stretávajú dôležití aktéri v oblasti domáceho násillia z ministerstiev, súdov, polície a mimovládnych organizácii.

Mimovládne organizácie a polícia vytvorili špecializovaný tréningový modul pre všetkých nastupujúcich policajtov a policajtky ako súčasť ich základného tréningu. Rovnaký tréning absolvoval aj slúžiaci policajný zbor. Súčasťou tréningu sú okrem iného rôznorodé nástroje pre každodennú prax, napríklad príručka pre písanie policajných správ určených pre prokuratúru a základné informácie pre obeť a páchatel'ov. Cieľom tréningu bolo pomôcť implementácii nového zákona.

Výbor spolupracujúcich profesii

Domáce násillie v Luxembursku je ukotvené v celoštátnom akčnom pláne pre rovnosť žien a mužov. Akčný plán zohľadňuje dvojitý prístup k realizácii politik rodovej rovnosti – uplatňovanie rodového hľadiska vo všetkých vládnych politikách a špecifické opatrenia a politiky zamerané na zmiernovanie rodovej nerovnosti. Akčný plán na roky 2009 až 2014 tvoril súčasť vládneho programu v danom období. Dokument pokrýva 12 kritických oblastí obsiahnutých v Pekinskej akčnej platforme.

Na ministerskej úrovni bol zriadený výbor spolupracujúcich profesii v oblasti násillia (Comité de coopération entre les professionnels dans le domaine de la lutte contre la violence), ktorý sa zaoberá domácim násillím, ako je definované v zákone z roku 2003. Ako uvádza článok III zákona o domácom násillí, cieľom výboru je centralizovať prácu a štatistický výskum v tejto oblasti. Má tiež dohliadať na implementáciu článku I a II zákona o domácom násillí a monitorovať vzniknuté problémy, ako aj dozerať na implementáciu príslušných oblastí občianskeho a trestného zákona. Výbor navyše môže navrhovať vláde zmeny, ktoré považuje za potrebné a vhodné.

Ministerstvá rovných príležitostí, spravodlivosti a vnútra, zodpovední z oblasti súdnictva, polície a mimovládnej organizácie Service d'Assistance aux Victimes de Violence Domestique (SAVVD), ktorá pracuje s obeťami domáceho násillia, nominujú deväť členiek a členov výboru na päť rokov s možnosťou opätovného zvolenia.

Povinný tréning pre policajný zbor

Aby sa zabezpečila dôsledná implementácia zákona o domácom násillí, boli vytvorené špecializované kurzy pre celý policajný zbor v Luxembursku. Kurz a nástroje určené pre každodennú prácu policajtkiek a policajtov vytvorili organizácie pracujúce s obeťami domáceho násillia Profamilia, Femmes en

Détresse and Fondation Maison de la Porte Ouverte. Kurz o domácom násilí je súčasťou dvojročného základného tréningu pre všetkých nastupujúcich policajtov a policajtky. Pozostáva z troch častí:

- Psychologické aspekty domáceho násilie (napríklad cyklus násilia)
- Policajná intervencia v súvislosti s právom na vykázanie páchatel'ov z domu a prácou s páchatel'mi a obeťami domáceho násilia (nové mechanizmy vyplývajúce zo zákona)
- Zaznamenávanie prípadov násilia a intervencií a informovanie prokuratúry

Tréning bol poskytnutý aj úradujúcim policajtkám a policajtom. Súčasťou programu sú aj praktické materiály pre každodennú prácu vrátane kontrolných zoznamov, intervenčných protokolov, správ o trestných činoch a informačných materiálov pre obeť a páchatel'ov násilia (dostupné v 13 jazykoch).

V roku 2004 absolvovalo 36-týždňový tréningový cyklus asi 1000 policajtiiek a policajtov, pričom naraz sa kurzu zúčastnilo od 20 do 30 ľudí. Odvtedy každý rok absolvuje tréning asi 30 ľudí z policajného zboru. Cieľom je, aby boli obeť násilia dostatočne chránené, polícia bola schopná poskytnúť všetky potrebné informácie všetkým zúčastneným stranám (obetiam a páchatel'om) a aby prokuratúra mohla robiť informované rozhodnutia napríklad o vykázaní páchatel'a z domu.

Zákon má byť jasným signálom, že zodpovední aktéri v Luxembursku netolerujú domáce násilie a že je to práve páchatel', ktorý by mal opustiť domov, a nie obeť.

Dôsledná implementácia zákona

Tréning sa osvedčil ako efektívny nástroj implementácie zákona o domácom násilí. Zásahy polície v prípadoch domáceho násilia sa zvýšili (okrem roku 2010) rovnako ako počet vykázaných páchatel'ov. V roku 2011 bolo zaznamenaných 675 policajných zásahov a 331 rozhodnutí prokuratúry o vykázaní. O dva roky neskôr polícia vykonala 801 zásahov a prokuratúra nariadila 357 vykázaní páchatel'ov z domu.

V roku 2011 nahlásili mimovládne organizácie iba štyri zásahy v oblasti domáceho násilia ako problematické (1 %), čo je v porovnaní s inými typmi zásahov veľmi nízke. Naznačuje to, že tréning policajného zboru rovnako ako spolupráca s inými zainteresovanými aktérmi vo výboru spolupracujúcich profesií mali pozitívny vplyv a prispeli k efektívnemu uplatňovaniu zákona o domácom násilí. Neustále prebiehajúci dialóg medzi policajnými zložkami a ďalšími úradmi tiež umožňuje priebežné zmeny a hľadanie odpovedí na rôzne otázky týkajúce sa konkrétnych prípadov domáceho násilia.

Implementácia zákona z roku 2003 bola hodnotená v roku 2006 a je pravidelne monitorovaná výborom pre spolupracujúce profesie. Tréning nebol hodnotený samostatne, v budúcnosti sa ale plánuje príprava a distribúcia dotazníka pre všetkých absolventov a absolventky kurzu.

Zákon bol novelizovaný v roku 2013 a pribudla časť o službách pre páchatel'ov násilia. Táto zmena si vyžaduje prispôsobenie policajných zásahov a aktualizovanie tréningov policajného zboru.

Výmena skúseností a poznania zainteresovaných aktérov

Úspešnosť projektu spočíva aj v tom, že tréning sa stal oficiálnou súčasťou policajného kurikula. Pravidelne ho monitoruje špecializovaný výbor zriadený zákonom, súčasťou ktorého sú všetky zainteresované profesie. Tréning realizujú odborníčky a odborníci pracujúci s obeťami násillia.

S cieľom vymieňať si skúsenosti a hovoriť o pozitívnych i negatívnych skúsenostiach sa každý rok organizujú stretnutia členiek a členov policajného zboru z Luxemburska a Nemecka. Nemecký a luxemburský zákon o vykazovaní páchatel'ov majú veľa spoločných črt, preto sú tieto výmeny skúseností veľmi užitočné. Existujú však aj prekážky v prenose jednotlivých praktík, pretože obsah tréningu závisí od podrobností zákona o domácom násillí, a tie sa v dvoch krajinách líšia rovnako ako princípy intervencie.

Vytvorenie štandardov pre zdravotnú starostlivosť pre obeť rodovo podmieneného násillia, Nemecko

(Setting standards for the medical care of victims of gender violence)

Základné informácie o projekte

Zdravotnícky a právny systém môžu výrazne prispieť k zmierneniu dôsledkov sexuálneho násillia, preto je dôležité, aby nemocnice a všeobecné lekárnky a lekári mali dostatočné informácie o tom, ako spoznať obeť násillia. Mimovládne organizácie v spolupráci s akadémiou sa preto rozhodli vytvoriť a otestovať základné štandardy v oblasti zdravotnej starostlivosti určenej obeťam násillia.

Štandardy zavádzajú systematické pravidelné prehliadky zamerané na vyhľadávanie obeť násillia a vytvárajú intervenčný model. Zahŕňa napríklad informácie o tom, ako pristupovať ku klientke, aké signály sledovať a aké znaky vyhľadávať, kde získať potrebné informácie, aká je legislatíva a ako pripraviť dokumentáciu pre súdne účely. Model prihliada aj na potreby špecifických skupín ako migrantky alebo ženy so zdravotným znevýhodnením.

V rámci projektu vznikla sieť organizácií pracujúcich v oblasti násillia, zdravotníckych zariadení a asociácií všeobecných lekárov a lekároek. V pilotnom projekte absolvovalo tréning 136 lekárov a lekároek v piatich oblastiach Nemecka, v mestách rovnako ako na vidieku. V Berlíne bolo vzdelávanie veľmi úspešné a pokračovalo aj po skončení projektu s podporou mestských zdrojov.

Projekt sa stretol s určitou neochotou zo strany zdravotníckeho personálu pripustiť, že je potrebné zlepšiť lekárske metódy. Tieto pochybnosti sa sčasti podarilo prekonať prostredníctvom osobného kontaktu a podpory zo strany zdravotníckych asociácií.

Od zvyšovania povedomia k legislatívnym zmenám

V Nemecku sa kampane na zvyšovanie povedomia verejnosti o rodovo podmienenom násillí začali v sedemdesiatych rokoch 20. storočia ako dôsledok rozvíjajúceho sa feministického a ženského hnutia. To podnietilo diskusie o znásilnení a sexuálnom násillí. Nasledovalo zakladanie krízových centier pre ženy, krízových liniek a programov na ochranu a podporu dievčat, na základe čoho sa téma násillia stala bežnou súčasťou politického diskurzu.

V osemdesiatych rokoch sa sexuálne násilie definovalo ako trestný čin a následne vznikli pomocné služby pre obeť sexuálneho násilia. Domáce násilie na ženách a deťoch tak tiež získalo viac pozornosti. S cieľom aktívne zasahovať proti rodovo podmienenému násiliu vznikli v roku 1999 celoštátne akčné plány. Základom prvého akčného plánu bola legislatíva (napríklad zákon o ochrane pred násilím), ktorá mala začať intenzívnejšie stíhanie násilia, predovšetkým domáceho násilia.

V septembri 2007 federálna vláda prijala *Druhý akčný plán federálnej vlády proti násiliu páchanému na ženách*, cieľom ktorého bolo reagovať na výzvy v ochrane žien zažívajúcich násilie a ich detí. Dokument sa zameriava na najmä na oblasť zdravotnej starostlivosti a jeho súčasťou je aj pilotný projekt, ktorý má zabezpečiť ženám zažívajúcim násilie potrebnú podporu.

Vytvorenie intervenčného modelu

V rámci projektu *The Medizinische Intervention gegen Gewalt (MIGG)* sa vytvorili jednotné štandardy pre prístup k ženám zažívajúcim násilie. Ženy majú byť ošetrované v samostatných miestnostiach a na špecializovaných oddeleniach, pričom zdravotnícky personál sa má zamerať na varovné signály, ktoré majú prezradiť domáce násilie a pritiahnúť pozornosť lekárov a lekároch. Štandardy pritom prihliadajú aj na špecifické potreby určitých skupín žien ako migrantky alebo ženy so zdravotným znevýhodnením.

Projekt pomohol lekárkam a lekárom presnejšie identifikovať dôsledky násilia, dôstojne a správne pristupovať k obetiam a zdokumentovať prípady pre účely súdu. Podarilo sa to aj vďaka spolupráci s univerzitným prostredím a zdravotníckymi jednotkami, ktorých personál ponúkal pomoc pri sprostredkovaní informácií súdom. Špecialistky a špecialisti poskytovali rady, rozdávali potrebné letáky a informácie o podpornom vzdelávaní v oblasti zdravia, organizovali tréningy a informačné podujatia a zriadili aj internetovú platformu.

Medzinárodné štandardy

Intervenčný model vychádzal z medzinárodných štandardov pre zdravotnícky personál v rôznych medicínskych sektoroch. Testovali ho lekári a lekárkyně v piatich oblastiach Nemecka – Berlín, Düsseldorf, Kiel, Mníchov and Ennepe-Ruhr-Kreis.

V rámci projektu absolvovalo tréning 136 ľudí (77 žien a 60 mužov s rôznou špecializáciou vrátane internej medicíny či gynekológie). Aktivity realizovali aj organizácie a inštitúcie, ktoré pracujú so ženami zažívajúcimi násilie, pričom jedným z cieľov bolo zlepšiť spoluprácu a komunikáciu medzi rôznymi aktérmi a umožniť, aby sa zdravotná starostlivosť stala súčasťou ich celkového prístupu.

Význam spolupráce rôznych aktérov

Po skončení projektu nasledovala jeho evalvácia, v rámci ktorej sa robili rozhovory s trénerkami a trénermi, ako aj so zúčastnenými, distribuovali sa dotazníky, realizovalo sa aj participatívne sledovanie tréningov, rozhovory s osobami so správnej rady organizácií a priebežné poradenstvo s projektovým manažmentom. Projekt hodnotili ľudia z oblasti sociálnych vied, ako aj lekárkyně a lekári. Ďalším výsledkom evalvácie je príručka, ktorá obsahuje konkrétne príklady z praxe a odporúčania pre tých, ktorí chcú implementovať predstavený model.

Pozitívne výsledky projektu vychádzajú aj z toho, že realizujúce organizácie majú bohatú skúsenosť s prácou v oblasti násilia. Dôležitá bola aj spolupráca medzi organizáciami pracujúcimi s obeťami násilia a zdravotníckymi zariadeniami, ako aj prepojenie medzi legislatívou, zvyšovaním povedomia o násilí a konkrétnymi opatreniami. Dôležité je aj kontinuálne dlhodobé financovanie a podpora organizácií.

Referencie

- (1) Council of Europe, Council of Europe Treaty Series No 10, Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, and its explanatory report, 2011. Available at: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>
- (2) European Union Agency for Fundamental Rights, Violence against women: an EU-wide survey — Main results, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2014.
- (3) European Commission, Eurobarometer. Available at: <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/PublicOpinion/index.cfm/Chart/getChart/themeKy/18/groupKy/88>
- (4) European Institute for Gender Equality, Gender Equality Index — Report, 2013. Available at: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/Gender-Equality-Index-Report.pdf>
- (5) Ibid. (the level of disclosed violence in the EU overall is 33 %).
- (6) European Institute for Gender Equality, Estimating the costs of gender-based violence in the European Union — Report, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2014. Available at: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0414745EN2.pdf>
- (7) The cost of domestic violence in Estonia. Available at: https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Sotsiaal/Norra/vagivalla_hind.pdf
- (8) European Union Agency for Fundamental Rights, Violence against women: an EU-wide survey — Main results, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2014.
- (9) Eurostat, Trafficking in human beings, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2015, p. 23. Available at: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eurostat_report_on_trafficking_in_human_beings_-_2015_edition.pdf
- (10) UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Consideration of reports submitted by States parties under article 18 of the Convention, Fifth and sixth periodic reports of States parties due in 2014: Slovakia, CEDAW/C/SVK/5-6 11 July. Available at: [http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared Documents/SVK/CEDAW_C_SVK_5-6_6008_E.pdf](http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/SVK/CEDAW_C_SVK_5-6_6008_E.pdf)
- (11) Criminal Code of the Slovak Republic, Section 208. Available at: <http://www.legislationline.org/documents/id/16895>
- (12) Ibid., Section 199.
- (13) Ibid., Section 179.
- (14) European Institute for Gender Equality, Female genital mutilation in the European Union and Croatia — Report, 2013. Available at: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/eige-report-fgm-in-the-eu-and-croatia.pdf>

(15)

<http://sgdatabse.unwomen.org/searchDetail.action?measureId=23969&baseHREF=country&baseHREFId=1179>

(16) Slovak Republic, National action plan for the prevention and elimination of violence against women — 2014-2019. Available at: http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/SharedDocuments/SVK/INT_CEDAW_ADR_SVK_17645_E.pdf

(17) Council of Europe, Chart of signatures and ratifications of Treaty 210. Available at: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/signatures?p_auth=j0WpqY2l

(18) Responses of the Slovak Republic to the United Nations Human Rights Committee in relation to the assessment of the fourth periodic report of the Slovak Republic on the implementation of the International Covenant on Civil and Political Rights (CCPR/C/SVK/Q/4), Appendix, p. 30. Available at: <http://bit.ly/2enhxOW>

(19) http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/SVK/CEDAW_C_SR-1359_23826_E.pdf

(20) European Crime Prevention Network, Slovakian project 'Coordinating Methodical Centre for gender based and domestic violence', 2016. Available at: <http://eucpn.org/document/slovakian-project-coordinating-methodical-centre-gender-based-and-domestic-violence>

(21) European Commission, ESPN — Flash report 2015/44 — A national helpline for women experiencing domestic violence in Slovakia. Available at: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=14319&langId=en>

(22) http://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2012/06/ODPOCET-NAP-2014_2015-dovlady.pdf

(23) <http://www.iom.sk/en/activities/counter-trafficking-in-human-beings/national-helpline-0800-800-818>

(24) WAVE, Compilation of country profiles — July 2016, p. 195. Available at: http://files.wave-network.org/researchreports/WAVEReport2015_Compilation_Country_Profiles.pdf

***

Projekt KMC je realizovaný v rámci programu SK09: Domáce a rodovo podmienené násilie. Projekt je financovaný z grantu Nórskeho kráľovstva prostredníctvom Nórskeho finančného mechanizmu a spolufinancovaný zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky grantom vo výške 2.000.000 Eur.

Prijímateľom grantu je Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR, ktorého Odbor rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí je odborným garantom a koordinátorom projektu. Aktivity projektu realizuje príjemca a partneri projektu: [Inštitút pre výskum práce a rodiny](#), [Rada Európy](#), [Nórske centrum pre násilie a štúdie traumatického stresu](#).

Kontakt:

Koordinačno - metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie
Kuzmányho 3/A, 811 06 Bratislava

Tel: 02/20 442 500

E-mail: kmc@kmc.gov.sk

Web: www.zastavmenasilie.sk

